

Ekonomka Švihlíková: Euro jako past

- CZ24 News | 19. ledna 2024

ČESKO: Ekonomka Ilona Švihlíková míní, že zavedení eura představuje pro českou ekonomiku zcela reálná rizika.

Prezident Petr Pavel zahrnul do svého novoročního projevu problematiku eura (otázka je, zda mu projev psal „přítel po boku“, nebo na čí žádost toto téma uvedl) a progresivní liberálové zajásali. Euro je jejich milované téma, načasování, jistě nikoliv náhodou, odvádí pozornost od vysokých energetických nákladů, včetně vývoje v Liberty Steel.

Podobně jako v dalších zemích Západu se ani u nás příliš nediskutuje o přínosech eura a rizicích jeho přijetí. Liberální progresivisté argumenty nepotřebují, euro symbolizuje ty „správné hodnoty“, zařazuje nás do správné skupiny zemí a určitě působí proti Vladimíru Putinovi. Však už se také prověření kádři, (jako pan politolog Jiří Pehe) ozvali s tím, že kdo je proti euru, tak je jistě ruský agent. Kvalita argumentů se nezapře, ale v prostředí tak mediálně ideologickém, jako je to české, už dávno stačí stát „na správné straně“.

Závazek?

Začněme oním závazkem k přijetí eura, který zdůraznil prezident, a postupně se budeme věnovat dalším „argumentům“ vášnivých zastánců společné měny eurozóny.

Výjimku z třetí etapy hospodářské a měnové unie oficiálně dostaly jen dvě země: Velká Británie a Dánsko. Ostatní země tedy výjimku (opt-out) nemají. Jenže takové Švédsko nemá euro dodnes – v zemi proběhlo referendum, které připojení se k eurozóně odmítlo. Zdá se, že toto je cesta, kterou se chce vydat hnutí ANO. Nicméně, podle mého názoru je potřeba euro odborně zničit – což vzhledem k tomu, jak (ne)funguje není zas tak obtížné. Liberální progresivisté referendum určitě odmítnou, protože jim není nic tak z duše odporné, jako kdyby měl lid projevit svou vůli.

Patřím k dlouhodobým a konzistentním odpůrcům eura, ještě jako studentka jsem k tomuto tématu sepsala řadu článků, a s kolegou Konstantinosem Tsivosem jsme napsali celou knihu, která se mimo jiné věnuje problematice eura – *Řecká tragédie*. Moje kritika tedy není založena na emocích, čímž odporuje eurohujerské hysterii.

Společná měna je úspěšná jen v kontextu jednoho státu

Z historického hlediska můžeme konstatovat, že měnové unie nejsou nic nového. Už v 19. století najdeme pokusy o měnové unie (skandinávská, latinská). S výjimkou té německé (viz sjednocení 1871) ovšem nakonec nedopadly dobře. Historicky se ukazuje, že společná měna (která si vyžaduje společnou hospodářskou politiku) je prostě úspěšná **jen v kontextu jednoho státu. Euro je nástroj, který směřuje k jednomu státnímu útvaru. Chceme to?**

Euro je bezpochyby dalším a velmi kritickým nástrojem, jak sebrat zemi její suverenitu a učinit z ní jednotku v něčem větším – inu progresivní liberálové kvičí nadšením, ale viděno ze zkušeností posledních desítek let, ony ty nadnárodní ekonomické struktury zoufale nefungují – **tedy přesněji:**

nefungují pro blaho občanů.

Na příkladu Německa, tentokrát ale o více než o sto let později (tj. z roku 1871 se přeneseme do roku 1990), si ukážeme další rys hospodářských a měnových unií. Platí, že pokud regiony s různou hospodářskou silou chtějí provozovat stejnou měnu, pak musí existovat robustní redistribuční mechanismus, který bude dlouhodobě a systematicky těm slabším pomáhat (viz třeba Itálie, když měla liru – průmyslovější sever musel dlouhodobě podporovat zemědělský jih, aby země mohla mít jednu měnu, a to lira nepatřila zrovna mezi ty měny nejatraktivnější). I podle teoretických konceptů (viz třeba [Mundellova teorie optimálního měnového území](#)) je třeba, aby mezi regiony fungovala mobilita pracovních sil. Nu, zkuste to aplikovat na současnou EU... (Nebo možná chceme, aby se běžný Evropan stěhoval 12x za život a neměl vazbu a vztah k ničemu a nikomu?)

Když se ohlédneme za znovusjednocením Německa, pak si možná někteří vzpomenou, že došlo (v drtivé většině případů) ke sjednocení východní a západní marky kurzem 1:1 (výjimky jsou uvedeny v knize *Řecká tragédie*). Bavíme se o jednom národu, zdůrazňuji. K čemu tato politika vedla? Desítky let musela západní část finančně významně podporovat tu východní (viz solidární příspěvek, *Solidaritätszuschlag*), jinak by nemohla jednu měnu udržet. I v rámci jednoho národa (!) tato politika vyvolala řadu politických resentimentů – dělení na „Ossis“ a „Wessis“, postoj, že východní Německo bylo kolonizováno (ano), že nemohlo moc rozhodovat o své osudu po sjednocení atd. Jedním z výsledků je i to, že východní Německo volí (či volilo) jinak než západní část země.

Pokud totiž neexistuje tento typ redistribuce, trvající dekády, pak se nutně měnová unie dostává do problémů. **Zdroje se začínou kumulovat v nejsilnější zemi (v Německu), z chudších regionů odplouvají.** Euro přispělo k tomu, že se vytvořily dvě periferie – východní a jižní (zahrnující kromě Řecka, i Španělsko, Portugalsko, ale také Itálii a část Francie).

Skutečně fungující hospodářská a měnová unie by musela stát na obou nohách, pevné monetární (viz Evropská centrální banka) a pevné fiskální – značící redistribuční politiku vůči slabším regionům/zemím, trvající dekády a předznamenávající rozpočet EU někde kolem 20 % HDP EU nejméně (spíše větší). K tomuto ochota samozřejmě není, takže místo toho máme divergující EU.

Jak mohou mít jinak jednu měnu země s tak odlišnou hospodářskou strukturou, produktivitou, ale i geografii, sociální politikou? Německo spoléhalo tradičně na export, Francie na domácí poptávku. Řecko leží na periferii EU a má geograficky těžkou pozici (roztříštěnost na mnoho ostrovů), Španělsko je zcela strukturálně odlišné od Finska, a tak mohu pokračovat.

Můžeme dodat další argumenty v tomto ohledu, než se dostanu k tomu hlavnímu – a to je důležitost vlastní měny a vlastní kurzové politiky.

Těžko můžete provozovat společnou hospodářskou politiku v zemích, které si aktivně a silně konkurují – třeba v daních (daňový dumping Irska, Nizozemska), v cenách energií (v tom, kdo šikovněji schová dotace na podporu domácích firem), v lákání „investorů“, ve vyvádění zisků z kolonizovaných území (Německo – ČR) atd.

Vývoj v eurozóně není synchronní

Monetární politika je centralizována v Evropské centrální bance. Jenže vývoj zemí eurozóny není a ani nemůže být synchronní (on není ani u regionů, ale proto mají národní vlády regionální politiku, pokud ji ovšem umějí využívat). Je tedy jedna úroková sazba. Když země rostou různým tempem, ECB si musí vybrat, komu na míru ušije svou politiku, protože země si prostě nejsou podobné, mají různé zdroje růstu a jsou zasaženy různými šoky (vnitřními nebo vnějšími) v různé intenzitě. Na

počátku fungování eurozóny se ve velkých problémech ocitlo Německo (mimo jiné kvůli obřím nákladům na znovusjednocení). ECB se rozhodla přizpůsobit úrokové sazby Německu, tj. snížit je. Jenže v té době bylo jižní křídlo eurozóny ve zcela jiné situaci, nízké úrokové sazby u nich vedly k přehřívání ekonomiky a následně závažným problémům, které vyvrcholily tzv. dluhovými krizemi – ve skutečnosti byly krize fungování eurozóny. A to si ještě řada investorů mylně myslela, že eurozóna je i dluhová unie...

Vzhledem k vysokému zadlužení řady zemí eurozóny (zejména se jedná o Itálii) musí ECB pečlivě zvažovat, jakou politiku stanoví – však také Německo (pozice střadatele) hojně kritizovalo uvolněnou monetární politiku ECB. Jenže tato politika přispěla k tomu, že se eurozóna nerozpadla za pochodu. Vzpomene si někdo ze zastánců na klíčové „whatever it takes“ Maria Draghiho, tehdy ve funkci guvernéra ECB?

Všechna tíha udržení eurozóny padá na monetární politiku, protože ta fiskální jde proti ní. Eurozóna je tedy velmi nedokonalé měnové území, jemuž hrozí rozpad v každé trochu obtížnější situaci, což už se opakovaně ukázalo.

Přijetím eura se zužuje možnost adaptace šokům

Nakonec ten hlavní důvod, zejména platný pro země jako ČR. **Měnový kurz je velmi důležitý kanál přizpůsobení se šokům.** Vzpomeňme třeba na nedávné intervence ČNB, které přispěly k posílení koruny vůči euru a poněkud zbrzdily importovanou inflaci. Ve chvíli, kdy měnový kanál neexistuje (tj. nelze devalvovat, čehož jak Řekové, tak Italové bezesporu litují), pak zbývají dva kanály přizpůsobení – buď přes pokles HDP a nárůst nezaměstnanosti a/nebo přes kanál mezd a cen. Procesu, kdy se snižují mzdy a ceny vynuceně kvůli euru (speciální šok, který postihne danou ekonomiku, třeba úpadek průmyslu, že?), pak vede k tzv. interní devalvaci – je to proces, který nejvíce postihuje pracující – což je asi důvod, proč tolik zástupců neoliberální pravice jásá nad eurem. Euro by totiž vytvářelo další, systematický tlak na pokles mezd v případě problémů, které by zasáhly ČR.

Nakonec, ještě jeden argument spíše pro ty, kteří chtějí oddálit zavedení eura – je to otázka současného **nominálního kurzu koruny vůči euru. Má to být 25 Kč za euro, nebo podle parity kupní síly spíše někde kolem 19 Kč za euro?** Jistě chápete, že tento rozdíl je určující pro to, jestli budete v eurozóně jako žebrák s mizernými devalvovanými aktivy, nebo ne. Určit, na jaké úrovni zafixovat měnu je naprosto klíčové, protože může ekonomiku ovlivnit na dekády. A cesta z eurozóny neexistuje, resp. není známá, zcela podle hesla, „co peklo jednou schvátí, nikdy více nenavráť“.

Současná „debata“ o euru je hned několikanásobná past. Zamlžuje skutečné vážné problémy nejen české, ale i evropské ekonomiky. Stupňuje liberální hysterie těch, co neustále musí zaujímat „správné postoje“, ale nejsou schopni předložit jediný makroekonomicky relevantní argument. Vzhledem k nadšení prezidenta Pavla z možného zrušení práva veta, je patrné, že tento člověk dělá (dle pokynů, které poslouchá celý život) vše, co může, aby zrušil poslední zbytečky naší suverenity, včetně české koruny a možnosti mít vlastní monetární politiku šitou na míru našim potřebám. To, že se to vždy nedaří, není absolutně argumentem pro to, abychom se této politiky vzdávali – podobně jako jsme předali do cizích rukou výrobu oceli, klíčové suroviny pro rozvoj průmyslu.

Musíme jít přesně opačnou cestou: posilovat naši ekonomickou suverenitu. Euro je třeba jasně a tvrdě odmítnout – ne na základě hysterčení o hodnotách a hledání ruských agentů, ale na základě jasných makroekonomických argumentů.

AUTOR: Ilona Švihlíková

[ZDROJ](#)